

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Juha-Pekka Virtanen

Taloushallinnon raportoinnin kehitys

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Liiketalous

Rahoitus ja laskentatoimi

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2021

Tekijä(t) Otsikko	Juha-Pekka Virtanen Taloushallinnon raportoinnin kehitys
Sivumäärä Aika	31 sivua Huhtikuu 2021
Tutkinto	Tradenomi
Tutkinto-ohjelma	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	Rahoitus ja laskentatoimi
Ohjaaja	Lehtori Tero Hujala
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten taloushallinnon raportointi on kehittynyt. Tavoitteena oli selvittää, mitä taloushallinnon raportointi pitää sisällään, mitä eri raportointityökaluja on kehitetty ja viimeiseksi, miltä raportointi näyttää tulevaisuudessa.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen selvitys ja opinnäytetyössä käytettävänä aineistona olivat pääosin kirjat, e-kirjat ja erilaiset verkkojulkaisut. Laadullinen selvitys sopi opinnäytetyön aiheeseen, koska siinä tutkittiin raportoinnin kehitystä laadullisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa perehdyttiin kansainvälisiin lähteisiin.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena havaittiin, että taloushallinnon raportointi on kehittynyt huomattavan paljon 1950-luvulta aina tähän päivään asti. Yhtenä tuloksena oli myös se, että yritykset kehittävät koko ajan taloushallinnon raportointia. Tulevaisuudessa taloushallinnon raportointi kehittyi vielä enemmän.</p> <p>Tulevaisuuden taloushallinnon raportointi pitää sisällään lukuisia uusia asioita, kuten esimerkiksi tekoälyn hyödyntämistä. Tekoälyn hyödyntäminen raportoinnissa on vielä alkutekijöissään, mutta varsinkin suuret yritykset ovat panostaneet siihen.</p>	
Avainsanat	Raportointi, automaatio, sisäinen ja ulkoinen raportointi

Author(s) Title	Juha-Pekka Virtanen The Development of Financial Management Reporting
Number of Pages Date	31 pages April 2021
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor	Tero Hujala, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to study how finance management reporting has developed. The aim was to find out what financial management reporting involves, what different reporting tools have been developed and lastly what reporting will look like in the future.</p> <p>The research method was qualitative research and the materials used in the thesis were mainly books, e-books, and various online publications. Qualitative research suits the topic of the thesis because it examined the development of reporting from a qualitative perspective. The study looked at international sources.</p> <p>The results of the thesis, indicate that financial management reporting has developed a lot from the 1950s to the present day. One result was also that financial management reporting is something that companies are constantly developing.</p> <p>The reporting of the future financial administration includes many new features, such as the utilization of artificial intelligence. The use of artificial intelligence in reporting is still in its infancy, but large companies have invested a lot. In the future, financial administration reporting will develop even more.</p>	
Keywords	Reporting, automation, internal and external reporting

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tausta	1
1.2	Tavoite ja kysymykset	1
1.3	Tutkimusmenetelmä ja ulkoasu	2
2	Taloushallinnon raportointi	2
2.1	Johdanto	2
2.2	Raportointi	3
2.3	Raportoinnin kehitys	5
2.4	Luokittelu	7
2.4.1	Ulkoinen raportointi	8
2.4.2	Sisäinen raportointi	10
2.5	Raportoinnin yleiset haasteet	13
3	Raportoinnin työvälineet	15
3.1	Optimoida organisaation tarpeet	15
3.2	Excel	17
3.3	Talousohjauksen raportointijärjestelmät	18
3.4	BI-raportointi ja analytiikka	19
3.5	XBRL	20
3.6	Netsuite	21
4	Miltä näyttää raportoinnin tulevaisuus?	22
4.1	Tekoäly	22
4.2	Trendit	23
4.3	Standardointi talousraportointiin	24
5	Johtopäätökset	26
5.1	Selvityksen onnistuminen	28
5.2	Jatkotutkimusaihe	29
6	Lähteet	30

1 Johdanto

1.1 Tausta

Organisaatiot tuottavat valtavia määriä dataa. Ongelmana on se, että dataa tulee jokaisesta mahdollisesta lähteestä. Siksi onkin tärkeää, että organisaation sisällä osataan ottaa huomioon oleellinen ja tärkeä data. Tässä tulee esiin taloushallinnon raportointi ja sen tärkeys organisaation päivittäisessä toiminnassa. Raportoinnin on pystyttävä reagoimaan äkkiniäisiinkin muutoksiin ja juuri tämän takia raportointia kehitetään jatkuvasti. Hyvä organisaatio on kykenevä tuottamaan reaaliaikaista dataa yrityksen johdolle sekä työntekijöille. Organisaation on myös pystyttävä tuottamaan luotettavaa dataa ulkopuolisille sidosryhmille lain sekä viranomaisten asettamissa rajoitteissa.

Yhtenä haasteena raportoinnissa pidetään datan yhdistämistä sekä jäsentämistä, jotta siitä saataisiin olennainen informaatio juuri oikealle henkilölle taikka taholle oikeaan aikaan. Varsinkin pienissä yrityksissä taloushallinnon raportointi koetaan hankalaksi ja työlääksi, joten ne ovat ulkoistaneet sen, eli käyttävät kolmatta osapuolta raportoinnin hoitamiseen.

1.2 Tavoite ja kysymykset

Työn tavoitteena on tarkastella ja selvittää, miten taloushallinnon raportointi on kehittynyt. Aihe on todella ajankohtainen, sillä digitaalinen taloushallinto on mullistanut raportointia viimeisten vuosikymmenten ajan ja sitä kehitetään koko ajan yrityksissä.

Päämäärää lähdetään saavuttamaan erilaisten tutkimuskysymysten kautta, joihin pyritään saamaan selkeät ja johdonmukaiset vastaukset.

1. Mitä taloushallinnon raportointi on?
2. Millaisia raportointityökaluja on kehitetty?
3. Mitkä ovat tulevaisuuden näkymät taloushallinnon raportoinnissa?

1.3 Tutkimusmenetelmä ja ulkoasu

Työssä käytetään laadullista selvitysmenetelmää eli kvalitatiivista menetelmää. Tiedon hankinta on kaikenkattavaa. Työn tarkoituksena on ennemminkin aineiston tarkastelu kuin eri teorioiden testaaminen. Työn suunnitelman muokkaaminen ja muotoutuminen työn edetessä on yksi kvalitatiivisen selvityksen piirre, kyseinen piirre oli osa tätä työtä. Työn aineisto on kerätty aiheeseen liittyvistä kirjoista sekä artikkeleista. Tietoa on myös saatu valikoidusti saatavilla olevista internet-lähteistä. Tieto, jota on käytetty, on ollut suomen- ja englanninkielistä. Työssä ilmenee myös omia johtopäätöksiä liittyen taloushallinnon raportointiin.

Työn rakenne on seuraavanlainen. Johdannon jälkeen siirrytään lukuun kaksi. Luku kaksi käsittelee taloushallinnon raportointia ja sen kehitystä aina tähän päivään asti. Samassa luvussa avataan myös ulkoista ja sisäistä raportointia. Luvussa kolme käsitellään raportoinnin työkaluja. Työkalut on valittu niiden yleisyyden ja käytettävyyden perusteella. Luvussa neljä käydään läpi myös tulevaisuuden näkymiä taloushallinnon raportointiin liittyen. Luvussa käsitellään lisäksi tulevia trendejä sekä standardoitua taloushallinnon raportointia. Viimeisessä luvussa 5 käydään läpi johtopäätökset sekä työn tulokset.

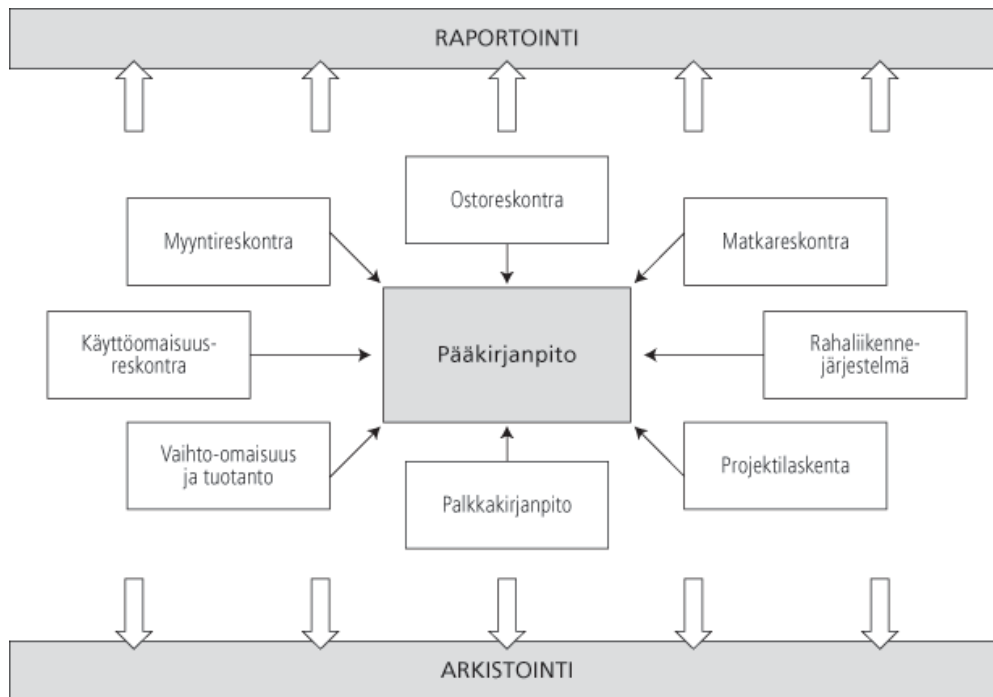
2 Taloushallinnon raportointi

2.1 Johdanto

Taloushallinnon tehtävänä on vastata organisaation taloussuunnittelusta, kuten budjetoinnista, ennustamisesta, kirjanpidosta sekä taloudellisesta raportoinnista. Kyseisistä tapahtumista sekä toiminnoista raportoidaan saatu informaatio organisaation sidosryhmille. Riippuen organisaation koosta taloushallinnon tehtäviin saattaa myös kuulua vastata maksuliikenteestä, laskutuksesta, saatavien valvonnasta ja kustannusseurannasta sekä verotukseen liittyvistä asioista. Taloushallinto vastaa myös yrityksen ulkoisesta sekä sisäisestä laskennasta. (Niemi 2018, 397.)

Taloushallinnon päätehtävät voidaan jakaa kolmeen eri osaan, joita ovat raportointi, pääkirjanpito sekä arkistointi. Pääkirjanpidolla on tärkeä rooli taloushallinnossa, sillä se yh-

distää siihen sisältyvät erilaiset osaprosessit. Se myös tuottaa tärkeää informaatiota organisaation raportointiprosesseille. Eri toimintojen verkostoitumista havainnollistetaan kuviossa 1.

Kuvio 1. Taloushallinto kokonaisuudessaan (Digitaalinen taloushallinto Lahti & Salminen 2014, 19).

2.2 Raportointi

Raportointi on muutakin kuin yrityksen tulos- ja tasetietoja, sillä raportointi tuottaa tietoa, jonka tehtävänä on antaa tietoa muun muassa siitä, miten organisaatiolla on mennyt menneisyydessä ja antaa selitys joko heikkoon tai positiiviseen tulokseen. Raportointi myös antaa osviittaa siihen, mihin suuntaan organisaatio on menossa. Raportoinnista tulee saada selville monipuolinen kuva organisaation toiminnasta. Tämä toimii edellytyksenä sille, että organisaation historiaa ja nykyistä tilaa voidaan analysoida ja parhaimmassa tapauksessa ennakoimaan tulevaisuutta. (Alhola & Lauslahti 2006, 173.)

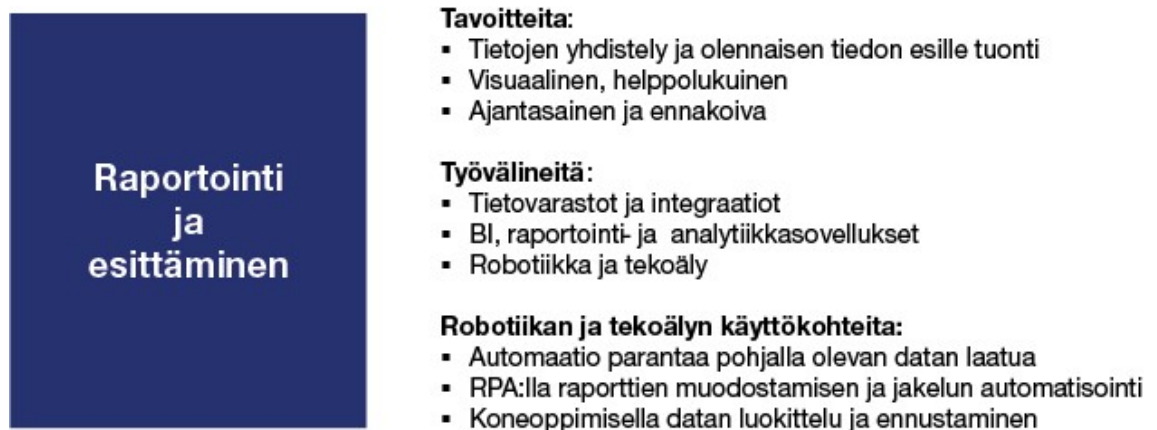
Taloushallinnon raportoinnin merkitys organisaatioissa on kasvanut ja kasvaa jatkuvasti. Raportointia pidetään myös yhtenä taloushallinnon päätehtävänä. Jo pitkään vallinnut epävarma ja vaikeasti ennustettava taloustilanne on ravistellut eri toimialojen organisaatioita.

tioita ja on ajanut organisaatiot siihen pisteeseen, että raportointiin ja varsinkin liiketoiminnan ennustamisen kehittäminen ovat olleet yksiä tärkeimpiä kehityskohteita. Raportoinnin voi jakaa ulkoiseen sekä sisäiseen raportointiin. (Niemi 2018, 171.)

Kuviossa 2 tulevat ilmi raportoinnin tavoitteet sekä osa työvälineistä. Tavoitteisiin on kirjattu kolme eri kohtaa. Tärkeimpänä kohtana on se, että raporttien tulee koostua relevantista datasta sekä se, että se on visuaalinen ja helppolukuinen. Raportti koostuu usein monesta eri tiedonpalasesta ja siksi onkin tärkeää, että raportissa tieto on olennaista. Raportin tulee myös olla ajantasainen, joten raporttia tulee päivittää tarpeen mukaan. Katsotaan myös, että raportin tulee olla ennakoiva.

Raportoinnin työvälineet kehittyvät digitalisaation kehittyessä. Nykyään on mahdollista tallentaa valtavia määriä dataa eri tietovarastoihin ja mikäli tapahtuu integraatioita, siirtyy siinä samalla yritysten välinen tieto. Tänä päivänä raportoinnissa käytetään apuna BI-, raportointi- ja analytiikkasovelluksia. Tämä on helpottanut raporttien laatimista sekä vähentänyt huomattavasti manuaalista työtä. Seuraava suuri harppaus tulee olemaan, kun robotiikkaa ja tekoälyä pystytään hyödyntämään niiden täydellä potentiaalilla.

Robotiikan ja tekoälyn käyttökohteita katsotaan olevan esimerkiksi datan laadun parantaminen. Raporttien laatiminen ja jakelun automatisointi mahdollistuisivat myös RPA:lla (Robotic Process Automation).

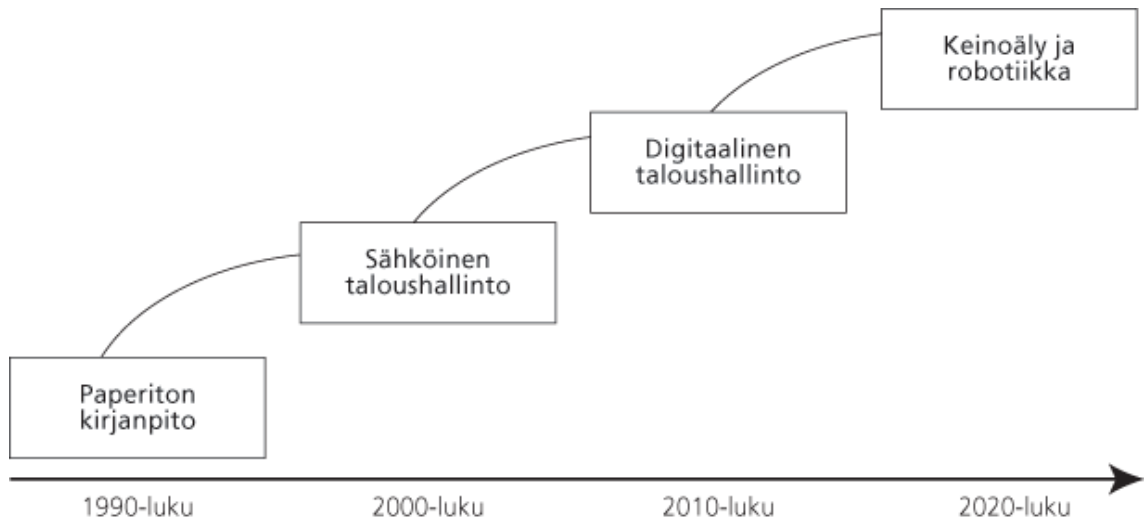
Kuvio 2. Raportoinnin tavoitteet ja työvälineitä (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 187).

2.3 Raportoinnin kehitys

Ulkoisen raportoinnin katsotaan alkaneen 1950-luvulla, kun sijoittajat halusivat saada tietoja liiketoiminnasta. He halusivat saada tarkempia yksityiskohtia, sillä niiden avulla sijoittajat tunsivat olevansa tarpeeksi varmoja liiketoiminnasta sekä siitä, että kyseiseen liiketoimintaan uskaltaa sijoittaa. Ennen kuin siirryttiin sähköiseen raportointiin tai edes paperiseen, käytettiin suullisia sopimuksia. Vähitellen kuitenkin huomattiin, että suullinen sopimus ei riittänyt. Tästä seurasivat lainsäädölliset rajoitukset. (Mäkinen & Vuorio 2002, 77–79.)

Sisäisen raportoinnin katsotaan alkaneen todella aikaisessa vaiheessa. Sisäinen raportointi on välttämätöntä organisaatioissa, oli kyseessä sitten suuri tai pieni organisaatio. Sillä pystytään kohdistamaan resursseja mahdollisimman tehokkaasti ja tällä tavoin organisaatiolla on paremmat mahdollisuudet onnistua strategiassaan. Tästä seurasi datan määrän kasvaminen, kun teknologia kehittyi huimaa vauhtia. Tämä johti siihen, että sisäistä raportointia kyettiin kehittämään ja parantelemaan vielä enemmän. Tämä oli todella tärkeää varsinkin suurissa organisaatioissa. (Beaver 1998, 5–9.)

Taloushallinnon raportointi on kehittynyt viime vuosikymmeninä todella paljon. Suurin muutos on ehdottomasti ollut se, että paperisesta raportoinnista on pystytty siirtymään sähköiseen raportointiin. Kuviossa 3 havainnollistetaan sähköisen taloushallinnon kehitystä aina vuodesta 1990 vuoteen 2020. Vaikka kyseessä onkin sähköisen taloushallinnon kehitystä kuvaava kuva, taloushallinnon raportointi kulkee käsi kädessä taloushallinnon mukana.

Kuvio 3. Taloushallinnon kehitys (Lahti & Salminen 2014, 27).

Kun tarkastellaan suomalaisten yritysten raportoinnin automatisoimisen kehittymistä, saadaan selville, että varsinkin suuret yritykset ovat panostaneet ja siirtyneet nopeammin raportoinnin automatisoimiseen, kuin pk-yritykset. Raportoinnin kehittämällä sekä digitaaliseen taloushallintoon siirtymisellä on todella isoja hyötyvaikutuksia, kuten esimerkiksi paperin käytön väheneminen. Myös inhimilliset virheet poistuvat lähes kokonaan, kun on saatu toiminto X automatisoitua.

Valitettavasti voimakkaalla kehityksellä on huonotkin puolensa, sillä kun toimintoja aletaan automatisoida, vaikuttaa se negatiivisesti työpaikkoihin. Siksi onkin tärkeää, että organisaatioissa tämä tunnistetaan ja pystytään kehittämään organisaation sisällä uusia työtehtäviä, jotka vaativat luovaa ajattelua, kuten asiantuntijatehtävät. Kyseisiä työtehtäviä tuskin tullaan ikinä korvaamaan. Raportoinnin kehittämällä sekä automatisoimisella on myös pystytty luomaan uusia työtehtäviä, kuten koodaukseen ja ohjelmistoihin liittyviä töitä. (Lahti & Salminen 2014, 30, 32–33.)

Seuraava suuri harppaus raportoinnin kehittämisessä tulee olemaan keinoälyn sekä robotiikan hyödyntäminen kuten kuviossa 3 voidaan nähdä. On pystytty ennustamaan, että kyseiset toiminnot tulevat osaksi digitaalista taloushallintoa. Big Data -tietokanta vaikuttaa tulevaisuudessa taloushallinnon raportointiin. (Lahti & Salminen 2014, 28, 182–183.)

2.4 Luokittelu

Organisaation raportoinnin katsotaan koostuvan kahdesta eri osa-alueesta. Ulkoisesta raportoinnista sekä sisäisestä raportoinnista. Molemmat osa-alueet ovat todella tärkeässä roolissa organisaatiossa. Ne tuottavat tärkeää dataa sekä informaatiota aina johtoportaalalle asti tai sitten ulkopuolisille sidosryhmille, kuten esimerkiksi mahdollisille sijoittajille.

Kuviossa 4 on raportoinnin pääkategoriat, joita ovat ulkoinen raportointi ja sisäinen raportointi. Ensimmäisestä sarakkeesta pystytään näkemään, mille sidosryhmille raportointi tuottaa informaatiota ja dataa. Molempien raporttien tehtäviin lukeutuu talousraportointi. Talousraportin sisältö taas on erilainen.

Ulkoiden raportoinnin talousraporttiin kuuluu muun muassa tilinpäätösraportti sekä konsernikonsolidointi- ja tilinpäätösraportointi. Sisäiseen raportointiin taas kuuluu talousohjausraportointi, budjetointi ja ennustaminen sekä BI (Business Intelligence) ja liiketoiminta-analytiikka. Viimeisessä sarakkeessa ovat tietolähteet. Näillä tarkoitetaan sitä, mistä raporttiin saatu tieto on peräisin. Kirjanpito ja taloushallinto tuottavat tarvittavan tiedon ulkoiseen raportointiin. Sisäiseen raportointiin tuottavat tiedon edellä mainittujen sidosryhmien lisäksi muut operatiiviset järjestelmät kuten ERP ja Big Data.

SIDOSRYHMÄT / KÄYTTÄJÄT	Viranomaiset Rahoittajat Omistajat Muut sidosryhmät	Yrityksen ylin johto Keskijohto ja esimiehet Työntekijät
RAPORTOINNIN PÄÄKATEGORIAM	Ulkoinen raportointi	Sisäinen- / johdon raportointi
	Talousraportointi	
	Tilinpäätösraportointi	Talousohjausraportointi, Budjetointi ja ennustaminen
	Konsernikonsolidointi- ja tilinpäätösraportointi	BI (Business Intelligence) ja liiketoiminta-analytiikka
TIETOLÄHTEET	Kirjanpito / taloushallinto	Kirjanpito / taloushallinto Muut operatiiviset järjestelmät ERP Big Data

Kuvio 4. Ulkoinen ja sisäinen raportointi (Lahti & Salminen 2014,173.)

Organisaatio laatii ulkoisen ja sisäisen raportoinnin lisäksi myös erilaisia prosessikohtaisia raportteja sekä ad hoc -raportteja. Ad hoc -raportit ovat satunnaisesta tarpeesta johtuvia, osittain käsin muodostettavia raportteja. Se, että organisaation johdon raportoinnin rakenteet eivät välineet aina ole riittäviä näkyy se suoraan ad hoc -raporttien suurissa määrissä. Organisaatiossa tulee seurata sekä analysoida ad hoc -raportteja. Mikäli huomataan, että samasta asiasta on paljon raporttitarpeita, tulisi organisaation muodostaa valmis raporttipohja. Muut prosessikohtaiset raportit ovat sellaisia, kun organisaatiossa syntyy tarve saada selville tiettyyn prosessiin liittyvän tapahtuman tai kokonaisuuden yksityiskohtaista tietoa, esimerkiksi summia ja volyymeja. (Lahti & Salminen 2014, 179.)

2.4.1 Ulkoinen raportointi

Ulkoinen raportointi kattaa virallisen talousraportoinnin, johon kuuluu tilinpäätösraportointi sekä kaikki muu viranomaisraportointi. Sen on täytettävä organisaation lakisääteisen raportoinnin edellytykset. Ulkoisen raportoinnin laatimien raporttien katsotaan yleensä perustuvan kirjanpitoileihin. Näistä yleisimmät ovat tuloslaskelma- ja taseraportit.

Ulkoisen raportoinnin prosessi on pitkä. Sen katsotaan alkavan siitä, kun pääkirjanpito sekä tilinpäätösluvut ovat valmiit. Osa organisaatioista tekee kirjanpitonsa tilinpäätös-tarkkuudella melkein kuukausittain, vaikka viralliset velvoitteet koskevat pääsääntöisesti vain tilinpäätöksiä. Syy miksi kirjanpitoa tehdään lähes kuukausittain, johtuu siitä, että luvut ovat oikein ja organisaation sisällä on helpompi ja nopeampi reagoida mahdollisiin ongelmiin. Ulkoinen raportointi eroaa sisäisestä raportoinnista myös sen verran, että kun sisäisessä raportoinnissa raportoidaan usein reaaliaikaisesti niin taas ulkoisessa raportoinnissa raportointi saattaa tapahtua vain kerran vuodessa. (Kaarlejärvi & Salminen 2018,194.)

Organisaation tulee raportoida viralliset tiedot useille eri tahoille. Virallisen tilinpäätöksen katsotaan olevan keskeisin näistä. Taloustiedot raportoidaan verottajalle, tähän organisaatio laatii vuosiveroilmoituksen. Tilastokeskukselle taas toimitetaan kuukausittain ja vuosittain eri erittelyitä, jotka pitävät sisällään esimerkiksi tuotekehityskuluja. Tulosraportointi ei pidä sisällään pelkästään kirjanpidosta saatavia lukuja. Tilinpäätösdokumentit sisältävät erilaisia liitetiedostoja, joista osan saa pääkirjanpidosta. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 194.)

Mikäli kyseessä on konserni, kuuluu tällöin ulkoiseen raportointiin konsernikonsolidointi, joka esiintyy kuviossa 4. Tällä tarkoitetaan toimenpidettä, missä yhdistetään konserniyhtiöiden luvut yhteen ja samoista luvuista eliminoidaan konsernin sisäiset tapahtumat. Konsolidointi yleensä tehdään erillisellä ohjelmalla. Kun konsolidointi on saatu valmiiksi, voidaan luvuista laatia konserniraportit, joita ovat konsernin tuloslaskelma ja tase. (Lahti & Salminen 2014, 173.)

Arvonlisäveroraporttia pidetään ulkoisen raportoinnin yhtenä keskeisimmistä. Sen pohjana käytetään erilaisia arvonlisäverokoodeja. Koodeilla merkitään ALV-raportointiin vaikuttavat tapahtumat. Kyseisten koodien perusteella on mahdollista muodostaa raportti. Tänä päivänä on mahdollista tehdä sähköisesti monet raportit, kuten ALV-raportti. Tämä on tehostanut etenkin tilitoimistojen ja moniyrityskonsernien viranomaisraporttien laatimista. Toinen positiivinen muutos on ollut se, että raportit saadaan arkistoitua sähköisessä muodossa. (Lahti & Salminen 2014, 175.)

Kuviossa 5 on kuvattu neljä eri kohtaa, mitkä kuuluvat ulkoiseen raportointiin. Ensimmäisenä on lakisääteisyys. Ulkoista raportointia ohjaa uudet lait sekä viranomaisten päätökset. Toisena ovat kiinteät raportit. Näillä tarkoitetaan tuloslaskelmia ja tasetta. Kolmantena kohtana on tietolähde, eli mistä tiedot saadaan kiinteisiin raporteihin. Yleensä se on organisaation kirjanpito ja taloushallinto. Viimeisenä on raporttien laatiminen kuukausittain. Tämä ei ole pakollista, mutta osa yrityksistä tahtoo näin tehdä, sillä tällä tavoin heillä on joka kuukausi uutta dataa luvuista ja organisaation johdon on näin ollen helpompaa reagoida mahdollisiin ongelmiin.

- Lakisääteisyys
- Kiinteät raportit
- Lähteenä kirjanpito
- Raportointi kerran kuussa

Kuvio 5. Ulkoisen raportoinnin tehtävät. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 193.)

2.4.2 Sisäinen raportointi

Sisäinen raportointi tunnetaan myös nimellä ”johdon raportointi” Digitalisaatiosta aiheutuneet markkinamuutokset sekä taloustilanteiden nopea vaihtelevuus ovat korostaneet voimakkaasti sisäisen raportoinnin merkitystä. Eri organisaatioiden liiketoiminnot ovat nykyään entistä nopeatempoisempia ja muutokset olivat ne joko positiivisia taikka negatiivisia voivat olla dramaattisia ja tapahtua todella nopeasti. Strategialähtöistä ajattelua, mikä tukee organisaation liiketoimintaa sekä strategian toteuttamista pidetään erinomaisena sisäisenä raportointina. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 193.)

Sisäisen raportoinnin voi jakaa kolmeen erilaiseen osa-alueeseen. Jako tehdään niillä perusteilla mitä käyttötarkoituksia organisaatiolla on. Nämä osa-alueet ovat:

- Talous- ja tulosraportointi (Financial reporting)
- Talousohjausraportointi (Corporate / Enterprise Performance Management Reporting)
- Liiketoimintatiedon hallinta sekä analysointi (Business Intelligence (BI) ja analytics)

Organisaation liiketoiminnon taloudellisen tilan jatkuvaa analysointia sekä ennusteiden laatimista kutsutaan talousohjaukseksi. Talousohjaus seuraa tarkasti organisaation strategian eri mittaristoja. Yhtenä keskeisimpänä osana organisaation johtamisessa pidetään tavoiteasetantaa. Tavoiteasetanta muutettuna budjetiksi, tulee siitä silloin tärkeä osa talousohjauksen raportointia sekä liiketoiminnan tilan analysointia. Talousohjaus sisältää sisäisen talousraportoinnin, organisaation johdon kuukausittaisen raportoinnin ja vielä lisäksi ennustamisen ja budjetoinnin. Myös kustannuslaskenta ja niiden ratkaisut kuuluvat talousohjaukseen. (Lahti & Salminen 2014, 175.)

Sisäinen raportointi eroaa huomattavasti ulkoisesta raportoinnista. Ulkoinen raportointi perustuu pääsoin eri tahojen vaatimuksiin, kun taas sisäisessä raportoinnissa seurataan tarkasti tulosta sekä muita avainlukuja ja niistä raportoidaan jatkuvasti organisaation johdolle. Sisäinen raportointi on myöskin paljon laajempaa ja moniulotteisempaa kuin, ulkoinen raportointi. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 198.)

Talousraportointia tarkastellaan monesta eri näkökulmasta. Niistä tyypillisiä ovat muun muassa liiketoiminta-alueet, eri kustannusyksiköt. Tyypillisillä sisäisen laskennan raporteilla raportoidaan myyntiä, eri kustannuksia sekä kannattavuutta seuraavilla osa-alueilla:

- kustannuspaikoittain
- liiketoimintayksiköittäin
- toimintojen perusteella
- asiakas kunnittain
- tuote ja tuoteryhmittäin
- alueittain.

(Lahti & Salminen 2014, 175.)

Kannattavuusraportista saadaan selville, onko tuote taikka palvelu kannattavaa. Raportissa on tärkeää määritellä mitä kustannuksia kohdistetaan asiakkaalle tai tuotteelle. On suositeltavaa, että kyseiset ohjaukset tehdään automaattisilla järjestelmillä, näin ollen virhesyötön mahdollisuus muuttuu nollassa. Kun virhelyönnit on eliminoitu, saadaan tulokseksi vertailukelpoista sekä paikkansa pitävää dataa. Toinen asia, mikä on huomiotava kannattavuusraportin osalta ovat vyörytykset ja yhteisten kulujen allokointi. Mikäli vyöryttämistä tai allokointia ei ole tehty oikein, ei tuloksista saada selvää tai lopputuloksia ei voida hyödyntää. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 198.)

Koska liiketoiminnan sekä organisaation mahdolliset muutokset ovat nykyään normaaleja, on raportoinnin pystyttävä seuraamaan muuttuneita mahdollisia raportointitarpeita. Tähän päästään helpoiten tilanteessa, jossa organisaation eri rakenteita sekä hierarkioita ei ole tehty toiminnanohjaus- eikä talousjärjestelmiin kiinteinä, vaan edellä mainittuja toimia seurataan järjestelmän alemmalla tasolla. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 199.)

Jotta organisaatio saavuttaa tehokkaan talousohjauksen raportoinnin, organisaation tulee käyttää kaikissa yksiköissään samaa tilikarttaa, samoja dimensioita ja niihin liittyviä käyttöohjeita. Mikäli kyseessä on konserni, tulisi luvut muodostaa samoilla laskentaperusteilla, jotta tulosten vertailu ei heikkenisi. Esimerkiksi tulosten vertailu heikkenee, mikäli toinen konserniyritys raportoi heidän vuokriinsa liittyvät sopimukset paikallisen kirjanpitolainsäädännön mukaan kuluina, kun toinen konserniyritys raportoi IFRS:n mukaan ne omaisuutena. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 198.)

Kuviossa 6 on eriteltynä sisäisen raportoinnin tehtäviä ja mistä ne koostuvat. Tärkeimpinä ovat tietojen yhdistely useista eri lähteistä sekä lähes reaaliaikainen raportointi. Suurissa organisaatioissa vastaanotettavan datan määrän on massiivinen, eikä ihminen tule koskaan pystymään käymään niin suurta määrää dataa läpi siinä ajassa, missä sisäisen raportoinnin työkalut kykenevät. Samaa voidaan sanoa lähes reaaliaikaisesta raportoinnista. Tämä korostuu varsinkin sisäisessä raportoinnissa, missä on todella tärkeää, että jo valmiiksi jäsennetty ja räätälöity data löytää oikean ihmisen tai tahon tarpeeksi nopeasti, jotta ehditään reagoimaan, oli sitten kyse hyvistä tai huonoista ennusteista.

On myöskin tärkeää, että raportointityökalu on ohjelmoitu sillä tavalla, että se osaa suodattaa valtavasta data määrästä olennaisen ja tärkeän informaation. Jälleen kerran voidaan sanoa, että kone tekee tämänkin operaation ihmistä paljon nopeammin. Tästä syystä varsinkin isot organisaation investoivat ja kehittävät organisaation sisäistä raportointia, sillä hyvin hoidettu raportointi antaa aikaa enemmän muihin hoidettaviin asioihin ja parhaimmillaan se saattaa jopa auttaa organisaatiota saavuttamaan hyvän aseman markkinoilla.

- Liiketoimintalähtöisyys
- Dynaamisuus
- Poikkeamien esille nostaminen
- Tietojen yhdistely useista lähteistä
- Lähes reaaliaikainen raportointi

Kuvio 6. Sisäisen raportoinnin tehtävät. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 193.)

2.5 Raportoinnin yleiset haasteet

On olemassa yrityksiä, jotka tekevät raportit manuaalisesti, eli käsityönä. Kyseisessä menetelmässä piilee riski ja se on inhimillinen virhe. Manuaalisessa raportoinnissa on aina mahdollisuus, että luvut ovat väärin ja tällä tavoin raportti antaa väärää informaatiota. Axson (2010, 143). onkin sitä mieltä, että tiedon laatu on yksi tärkeimmistä ominaisuuksista, oli sitten kyse ulkoisesta tai sisäisestä raportoinnista.

On väärin olettaa, että sähköiseen ja automatisoituun taloushallinnon raportointiin olisi helppo siirtyä. Organisaatiossa tulee olla niin sanotusti raportoinnin osalta ”perus” asiat kunnossa, ennen kun voidaan ruveta suunnittelemaan sähköiseen raportointiin siirtymistä. Toinen iso ongelma varsinkin pienissä yrityksissä on se, että sähköiseen raportointiin siirtyminen vaatii isoja rahallisia panostuksia. Mikäli yrityksen liikevaihto on pieni, voivat he kokea olla siirtymättä sähköiseen raportointiin, sillä raportointia tulee päivittää, mikäli siihen huomataan tarvetta.

Organisaatiot ovat viime vuosina investoineet sekä panostaneet taloushallinnon raportoinnin teknologiaan. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että raportointi on ollut usein puutteellista. Varsinkin organisaatioiden johto on ollut sitä mieltä, että he eivät ole saaneet täyttä hyötyä tekemistään investoinneista. Datan puute ei ole ongelma vaan päinvastoin, dataa on aivan liikaa. (Axson 2010, 140–144.)

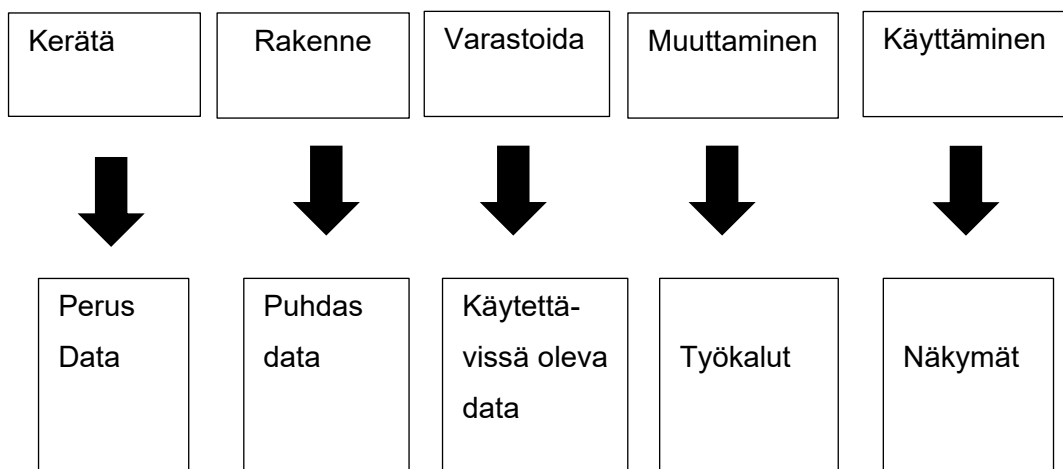
On katsottu, että keskimäärin organisaation johdon raportti on noin 30–40 sivua, tästä johto hyödyntää noin 5 %. On myös huomattu, että raporttien tekemisessä on mennyt liian kauan aikaa, tällöin raportointiviive on päässyt kasvamaan todella pitkäksi. Yhtenä haasteena pidetään myös datan yhdistämistä sekä jäsentämistä asiaan kuuluvaksi ja merkitykselliseksi tiedoksi ja toimittamaan se oikealle taholle tai henkilölle oikeaan aikaan. (Axson 2010, 140–144.)

Organisaation tarvitsema tieto saadaan organisaation sisältä sekä ulkopuolelta. Raportointi tarpeeseen sekä sen sisältöön vaikuttavat myös ulkoiset tekijät, kuten globaalit finanssimarkkina, talouden eri suhdanteet sekä muut organisaatiot ja heidän menestysensä. Organisaatiot ovat erittäin varovaisia mitä he ”paljastavat” raporteissaan, sillä varsinkin organisaation sisäiset asiat paljastat paljon heidän mahdollisesta strategias-tansa. Edellä mainittu seikka johtaa siihen, että on vaikea saada selville markkinoilla ilmeneviä trendejä. (Vilkkumaa 2005, 423–425.)

Axson (2010, 141). on jakanut toimivan raportointijärjestelmän kolmeen eri tyyppiin, mitkä kaikki tuottavat eri informaatiota, nämä ovat:

- Mittaukset suoriutumisesta, esimerkiksi myynnit, voitot ja produktiivisuus
 - Raportointi eri tapahtumista, esimerkiksi uuden tuotteen lanseeraus, uusien asiakkaiden hankkiminen
 - Tarjota sisältöä tai analyysia, esimerkiksi mistä alhainen myynti on johtunut.
- (Axson 2010, 141.)

Kuviossa 7 on määriteltynä viisi eri vaihetta, joiden avulla normaalista datasta saadaan muokattua johdolle käyttövalmista dataa. Askeleet on jaoteltu seuraavasti, ensimmäinen vaihe on datan kerääminen, toinen askel on datan rakenteen mukaan jaottelu eri ryhmiin. Kolmas askel on datan varastointi sille sopiviin paikkoihin, neljäs askel on datan muuttaminen hyödylliseksi informaatioksi eri raportointi työkaluja käyttäen. Viimeisenä on valmiin datan käyttäminen. Jotta raportoinnista saadaan mahdollisimman tehokasta ja toimivaa ilman ongelmia, on jokaisen askeleen toimittava moitteettomasti.

Kuvio 7. 5 eri askelta datasta hyödylliseksi informaatioksi. (Axson 2010, 142.)

3 Raportoinnin työvälineet

3.1 Optimoida organisaation tarpeet

Markkinatilanteet saattavat muuttua radikaalisti hyvinkin nopeassa ajassa, esimerkiksi covid-19. Siksi onkin tärkeää, että data sekä informaatio liikkuu organisaation sisällä aina johdolle asti reaaliajassa ja mikä tärkeintä, helppolukuisena. Johtuen vaatimuksista ovat tämän tasoisia, ovat organisaatiot siirtyneet manuaalisesta taloushallinnon raportoinnista digitaaliseen raportointiin. Kun raportit muodostuvat automaattisesti, ovat ajan tasalla sekä helppolukuisia, pystytään tällöin raportin sisältöä hyödyntämään sen täydellä potentiaalilla. Taloushallinnon raportointia on viime vuosina kehitetty huomattavasti ja siihen on taloudellisesti panostettu suuria määriä.

Oli kyseessä pieni tai suuri yritys tai organisaatio, on niillä kaikilla käytössään jonkinlainen taloushallintojärjestelmä. Kaarlejärvi ja Salminen (2018, 32) ovat jakaneet taloushallinnon tietojärjestelmäratkaisut kahteen pääryhmään: taloushallinnon erillisjärjestelmiin ja kokonaisvaltaisiin integroituihin ERP-järjestelmiin, joihin sisältyy taloushallinnon toiminnallisuudet. Organisaation toimiala vaikuttaa myös olennaisesti mitä tarpeita heillä on liittyen taloushallintoprosesseihin. Jotkin prosessit ovat suhteellisen samoja, vaikka organisaatiot toimisivat eri toimialoilla, toiset prosessit taas luonnollisesti eroavat eri toimialojen tai jopa eri organisaatioiden välillä. Suurimmat erot näkyvät myyntilaskutuksessa- ja raportointiprosesseissa, myöskin taloushallinnon integroinnista organisaation liiketoimintaprosesseihin. Näitä ovat muun muassa varasto- tai projektihallinta tai käyttöomaisuus. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 32.)

Kun kyseessä on pieni yritys, käyttävät ne yleensä kolmatta osapuolta kirjanpitoa varten. Tavallisesti pienen yrityksen tarpeisiin riittää standardoitu taloushallinto-ohjelmisto. Siinä on kaikki tarvittavat perusosiot, kuten esimerkiksi asiakasrekisteri, myyntilaskutus, toimittajarekisteri ja ostoreskontra, yhteydet suoraan yrityksen käyttämään pankkiin, pääkirjanpito ja raportointi perustasolla. Suomesta löytyy pienille yrityksille tarkoitettuja Saas-mallilla toimivia standarditaloushallinto-ohjelmia. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 32.)

Keskisuurten yritysten taloushallintojärjestelmässä on paljon enemmän ominaisuuksia, kun verrataan esimerkiksi pienten yritysten käyttämään järjestelmään. Kun yritys kasvaa, kasvaa siinä samalla yrityksen tarpeet. Keskisuuret yritykset käyttävät kevyempiä versioita ERP-järjestelmistä (Enterprise Resource Planning), joihin yritys voi halutessaan lisätä laajasti eri liiketoimintaprosesseja. ERP-järjestelmää ei ole pakko käyttää ja yritys voikin halutessaan hankkia itselleen taloushallinnon erillissovellukset ja liittää ne yrityksen muihin järjestelmiin. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 33.)

Suomessa on tarjolla vain noin kymmenen ERP-järjestelmää, mitkä on tarkoitettu keski-suurille yrityksille. Kyseisten järjestelmien joukossa on vain muutama tietyille toimialoille tarkoitettuja yritysjärjestelmiä. Suurin osa järjestelmistä on kansainvälisiä, jotka eivät välttämättä tue Suomen erityispiirteitä, joten kyseisiä järjestelmiä tulee räätälöidä, jotta niistä saadaan sellaisia, jotka tukevat Suomessa toimivia yrityksiä. Keski-suurille yrityksille tarkoitetuista järjestelmistä löytyy paljon laajempi joukko valmiita erityisominaisuuksia. Näitä ovat käyttöomaisuuskirjanpito, logistiikka sekä varastonhallinta. (Kaarlejärvi – Salminen 2018, 33.)

Edellä mainittujen osa-alueiden kattaminen sopivilla moduuleilla tai erillisjärjestelmillä on välttämättömyys, kun kyseessä on suuri yritys. Edellä mainittujen osa-alueiden lisäksi suurilla yrityksillä on tarve saada heidän järjestelmiinsä useita prosessivariaatioita. Kaikilta osa-alueilta vaaditaan paljon enemmän joustavuutta ja taipuisuutta. Raportointi myöskin korostuu suurissa yrityksissä ja yleensä käytetään konserniraportointia (mikäli kyseessä on konserni) ja -konsolidointitoiminnallisuutta sekä sisäisessä raportoinnissa (johdon raportointi) BI-työkaluja (Business Intelligence). (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 34.)

3.2 Excel

Ensimmäinen versio Excel-ohjelmasta julkaistiin vuonna 1985 ja Windows julkaisi versionsa vuonna 1987. Alku ei alkanut ilman ongelmia, sillä rahoitusalan yritys myi jo ennestään Excel-nimistä ohjelmistoa. Ongelma ratkaistiin sillä tavalla, että Windows alkoi kutsumaan Exceliä ”Microsoft Exceliksi”. He muuttivat nimen kaikkiin julkaisuihin sekä virallisiin asiakirjoihin. (History of Microsoft Excel 2008.)

Excel erottautui muiden samanlaisten ohjelmistojen joukosta, sillä se oli ensimmäinen taulukkolaskentaohjelma, joka antoi käyttäjälle valtuudet muuttaa muun muassa taulukon ulkonäköä, esimerkiksi fontteja ja solujen ulkomuotoa. Exceliin on kuulunut jo vuodesta 1993 VBA (Visual Basic for Applications). Tämä perustuu tiettyyn ohjelmointikielen ja sen avulla on mahdollista automaattisten tehtävien tekeminen sekä määritettyjen funktioiden käyttö laskentataulukoissa. (History of Microsoft Excel 2008.)

John Walkenbachin (2007, 3) toteaa, että Microsoft Office Excel on hyödyllinen seuraavissa asioissa:

- Laatimaan budjetteja, eri tutkimustulosten analysointi
- Erialaisten kaavioiden tekeminen ja laatiminen on helppoa Excelissä
- Luetteloiden järjesteleminen on helppoa, riviä ja sarakkeita on helppo muokata
- Mahdollista tuoda toisesta lähteestä dataa ja muokata sitä Excelissä
- Graafisten kaavioiden luominen on mahdollista

3.3 Talousohjauksen raportointijärjestelmät

Yhä enemmän käytetään termejä CPM-ratkaisut (Corporate Performance Management ratkaisut) ja FPM-ratkaisut (Financial Performance Management). Kaarlejärvi ja Salmi-nen (2018, 188) toteavatkin, että kyseiset termit ovat vakiintumassa, kun puhutaan talousohjauksen raportointijärjestelmistä. Nämä kattavat organisaatioiden vakioidun talousraportoinnin, johdon raportoinnin (sisäinen raportointi), konsernikonsolidoinnin, mikäli kyseessä on konserni. Ne kattavat myös eri budjetointiprosessit sekä ennustamisen.

Kuviossa 8 on havainnollistettu, miten CPM eroaa BSC:stä sekä perinteisestä suorituskyvyn mittaamisesta. CPM keskittyykin organisaation sidosryhmiin sekä niiden tarpeisiin. CPM-raportoinnissa otetaan huomioon paljon laajemmin organisaatioon vaikuttavia tekijöitä, koska ne täytyy huomioida siinä, että menestys on monen tekijän summa. CPM-raportoinnin perusajatus onkin se, että mikäli organisaatioilla taikka yrityksillä ei ole sidosryhmiä, ei tällöin yritystäkään olisi olemassa.

Table I Summary of the changes observed			
Changes in	Traditional performance measurement	Balanced performance measurement	Corporate performance management
Focus	Internally focused	Internally and externally focused	Focused on the needs of relevant stakeholders
Dimensions	Single dimension	Multi dimensional	Less focus on dimensions and greater emphasis on assumptions and links across dimensions; Empirical testing of assumptions and challenging success maps
Drivers	Cost	Innovation and learning	Improving process capabilities through the development of underpinning resources
Targets	Financial	Financial and non-financial	Comparative – external and against the competition
Desired benefits	Cost control	Communication of strategic direction	Sustainable performance improvement through focused business process improvement

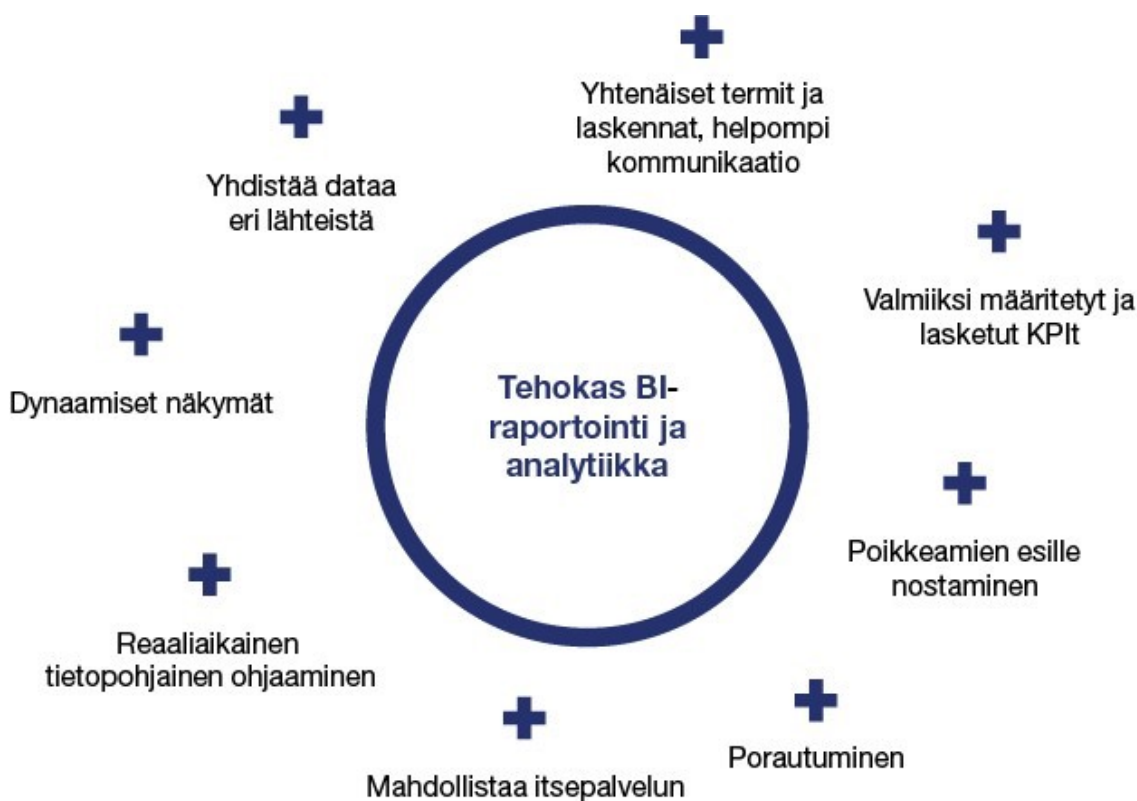
Kuvio 8. Suorituskyvyn erot (Bourne et al. 2003, 20.)

3.4 BI-raportointi ja analytiikka

Datan määrä kasvaa kovaa vauhtia ja raportoinnin onkin pysyttävä sen perässä, BI-raportoinnissa tärkein asia on, että se nostaa esille poikkeamat ja olennaiset asiat. Ihmiset eivät pysty mitenkään käymään valtavia määriä dataa läpi, joten sitä varten on kehitetty BI-raportointi. BI-raportoinnin avulla pystytään automatisoimaan töitä, jotka tehtiin ennen manuaalisesti. Näitä ovat esimerkiksi datan yhdistäminen ja Exceliä apuna käyttäen datan analysointi. Sen avulla pystytään myös selvittämään ja analysoimaan esimerkiksi tuloja myynneistä tai kuluja eri osastojen kustannuksista. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 202–203.)

Data-analytiikka tarkoittaa lyhykäisyydessään eri menetelmiä, joilla yritetään muodostaa jo kerätystä datasta kiinnostavia kohtia sekä muodostamaan hyödyllistä informaatiota ja eri trendejä. Se, että informaatiota pystytään tuottamaan sekä hyödyntämään vaatii se sitä, että analysoitava data on ennen kaikkea luotettavaa ja hyvälaatuista. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 202–203.)

Kuviossa 9 on kuvattu tehokkaan BI-raportoinnin sekä analytiikan työkaluja sekä järjestelmiä. Tärkeimmät työkalut ovat: poikkeamien esille nostaminen sekä datan yhdistäminen eri lähteistä. Jotta organisaatio saavuttaa tehokkaan BI-raportoinnin on siihen panostettava ja pidettävä huoli, että sitä kehitetään ja päivitetään tarpeiden mukaan. Organisaation on myös huolehdittava, että kaikki osa-alueet toimivat moitteettomasti. Tällä tavalla organisaatio varmistaa raportoinnin oikeellisuuden sekä saa raporteista maksimaalisen hyödyn irti.

Kuvio 9. Tehokas BI-raportointi ja analytiikka (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 202.)

3.5 XBRL

XBRL tulee sanoista eXtensive Business Reporting Language. Sitä käytetään yli 50:ssä eri maassa. Sen ansiosta organisaatioiden ja yritysten on yhä helpompi hankkia tietoa, säilyttää sekä käsitellä. XBRL mahdollistaa taloudellisten tietojen käsittelyn sähköisessä muodossa, hyvänä esimerkkinä on tilinpäätös. (J.E. Boritz, W.G., 14). Lisäksi kyseisellä raportointikielillä yritys tai organisaatio voi halutessaan automatisoida taloudellisten raporttien muodostamisen sekä niiden käsittelyn. (XBRL International 2021)

XBRL on ekspressiivinen kieli. Sillä pystytään kuvaamaan taloudellisten laskelmien elementit, niiden suhteita (hierarkkiset) sekä esitysjärjestystä. XBL-raportteja on mahdollista käsitellä automaattisesti. XBRL on kykenevä analysoimaan tietoa, jakaa sitä eteenpäin sähköisessä muodossa sekä esittämään data sellaisessa muodossa mitä ihminen ymmärtää. XBRL:n käyttö nopeuttaa todella paljon esimerkiksi tietojen käsittelyä. Se myöskin vähentää virheiden mahdollisuuksia. Yksi tärkeimmistä hyödyistä on, että se mahdollistaa automaattisen tietojen tarkastamisen. (Finanssivalvonta 2018)

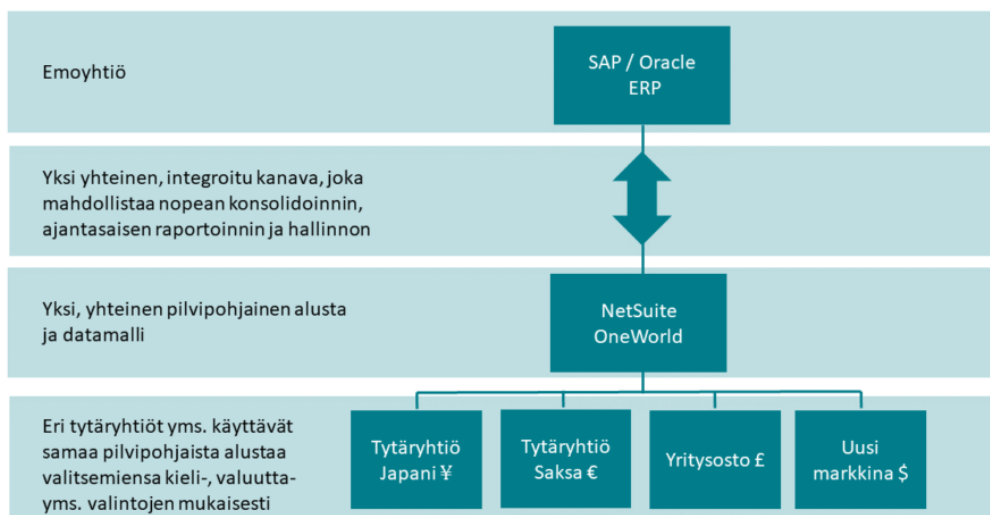
XBRL pohjautuu XML-raportointikielen (eXtensible Markup Language) sekä HTML-raportointikielen (Hypertext Markup Language). HTML-kieli on monelle tuttu, sillä se on kehitetty näyttämään muun muassa tekstiä sekä tietoa eri verkkosivuilla. XML on kehittyneempi versio HTML:stä. Edellisessä kappaleessa mainittiin, että XBRL-raportteja on mahdollista automatisoida, esimerkiksi organisaation tunnuslukuja pystytään merkitsemään tietyillä tunnisteilla. Tällöin saadaan esimerkiksi eri järjestelmistä tai tilikartoista lähtöisin oleva data tehokkaasti vertailukelpoiseksi ja analysoitavaksi. XBRL-raportointi on myös avoin, eikä sen käyttämiseen tarvita erillistä lisenssimaksua. (Finanssivalvonta 2018)

XBRL-raportointi on yleistynyt nopeaa vauhtia ympäri maailmaa, alkaen 2000-luvulta. Kyseinen raportointikieli on todella suosittu pörssiyrityksissä. Ne käyttävät XBRL-raportointia muun muassa sijoittajaraportoinnin laatimisessa. Myös Suomessa käytetään XBRL:ää. Suomessa on myös julkaistu erillinen SBR/XBRL-taksonomia (SBR=Standard Business Reporting). Suomessa toimii kansainvälinen XBRL-organisaation alaisuudessa XBRL Suomi konsortio. Konsortion tavoitteena on kehittää XBRL:n hyödyntämistä Suomessa. Muita samankaltaisia standardeja ei juurikaan ole ja tästä syystä XBRL on vakiinnuttanut itselleen hyvän aseman useissa eri maissa. (Lahti & Salminen 2014, 176.)

3.6 Netsuite

Netsuite on alusta, jonka avulla on mahdollista yhdistää talouden toimintoja ja toiminnanohjausjärjestelmää dynaamiseksi kokonaisuudeksi. Kyseinen alusta koostuu erilaisista moduuleista. Nämä muodostavat organisaation liiketoimintaa kasvattavan sekä tehostavan kokonaisuuden. (Staria 2019.) Netsuite tarjoaa nykypäiväisen Two-tier ratkaisun rakentamisen. Tällä tarkoitetaan sitä, että jo olemassa olevan raskaan konsernitasoisen ERP:n rinnalle otetaan käyttöön paljon kevyempi pilvipohjainen ratkaisu. Tällä tavoin kaikkien tytäryhtiöiden liiketoiminta on mahdollista keskittää yhden yhteisen jaetun datamallin alle. (Attido 2021)

Kuviossa 10 on havainnollistettu, miten Netsuite korvaa erilliset konsolidointiprosessit. Kaikki tytäryhtiöt käyttävät samaa pilvipohjaista alustaa omien valintojen mukaisesti, kuten maan omaa kieltä ja valuuttaa. Netsuite mahdollistaa yhden yhteisen integroidun kanavan, jonka avulla on mahdollista nopeaan konsolidointiin, ajantasaiseen raportointiin ja hallintoon.

Kuvio 10. Jaettu datamalli. (Kuivainen. Attido)

4 Miltä näyttää raportoinnin tulevaisuus?

4.1 Tekoäly

Yhtenä suurimpana muutoksena pidetään raportoinnin siirtymistä erilaisiin pilvipalveluihin. Pilvipalveluiden avulla tietoa on helpompi varastoida sekä räätälöidä organisaation omien tarpeidensa mukaan. Esimerkiksi raporteista saadaan todella helposti helppo lukuisia ja raporttiin on mahdollista nostaa vain tarpeellinen tieto, jotta siitä saataisiin kaikki hyöty irti. Sähköisessä muodossa tieto liikkuu paljon nopeammin ja saavuttaa oikean henkilön tai tahon sekunneissa.

Toinen puhuttava tulevaisuuden näkymä on tekoälyn hyödyntäminen. Vaikka tekoälyä ja digitalisuutta hyödynnetäänkin jo monissa organisaatioiden taloushallinnossa, on se vasta kuitenkin aluillaan. Vielä ei ole saatu kaikkea mahdollista potentiaalia irti. Esimerkkejä tekoälystä on organisaatioiden chat-botit, digitaaliset assistentit sekä koneoppiminen. Koneoppimisen suurimpia hyötyjä ovat saapuvan tiedon luokittelu ja sen analysointi. (Taloushallinnon tulevaisuuden trendit, 7.)

Finagon teettämässä raportissa käsitellään tulevaisuuden trendejä liittyen taloushallintoon. Raportissa he ovat listanneet kolme esimerkkiä, miten tekoäly voi auttaa taloushallinnon työtehtävissä:

1. Tekoälyn avulla organisaatioiden on mahdollista tuottaa vieläkin parempaa ja halvempaa dataa ja tällä tavalla parantaa päätöksentekoa
2. Tekoälyllä voidaan analysoida suuria määriä tietoa, tämä taas auttaa tiedon ymmärtämisessä
3. Kun tietyt asiat saadaan automatisoitua tekoälyn avulla, jää ihmisille enemmän aikaa päätöksentekoon, strategiatyöhön, uusien suhteiden etsimiseen ja vanhojen suhteiden ylläpitämiseen ja viimeisenä johtamiseen. (Taloushallinnon tulevaisuuden trendit, 7.)

4.2 Trendit

Lahden ja Salmisen (2014, 183–184). mukaan yksi kehitystrendi on ollut se, että raportointiratkaisuista ollaan, onnistuttu saamaan paljon kattavampia ja, että samalla ratkaisulla pystytään nykyään hoitamaan useita raportointitarpeita. Nykypäivänä markkinoilla olevat ohjelmistot ovat todella kehittyneitä. Useista tarjolla olevista ohjelmistoista löytyy jo useampi osa-alue integroidusti samasta ratkaisusta. (Lahti & Salminen 2014, 183–184). Raportointijärjestelmille on vakiintumassa termit CPM ja FPM. Edellä mainitut raportointijärjestelmät kattavat vakioidun raportoinnin, sisäisen raportoinnin (johdon raportointi), konsolidoinnin, eri budjettiprosessien vaiheet sekä ennustamisen. (luku 3.3)

Toinen kehitystrendi liittyy raportointiratkaisujen tekniseen infrastruktuuriin, jossa erillisillä tietovarastoilla (Data Warehouse) oli keskeinen rooli. 1990-luvulla sekä 2000-luvun alussa tyypilliset raportointiratkaisut vaativat tuolloin todella järeitä tietovarastoprojekteja. Se, että johdolle saatiin, kattava raportti edellytti usein sitä, että kaikki data koottiin erilliseen tietovarastoon. 2000-luvun loppupuoliskolla kehitettiin muistipohjaiset raportointijärjestelmät. Niiden yhtenä ominaisuutena oli se, että ne eivät edellyttäneet enää erillistä tietovarastoratkaisua. Muistipohjaiset raportointiratkaisut pystyivät myös jäsen-telemään sekä käsittelemään valtavia määriä tietoa. (Lahti & Salminen 2014, 183–184).

Kolmas kehitystrendi liittyy vahvasti käyttäjäkokemuksen parantamiseen sekä raportoinnin ja tiedon hyödyntämiseen sekä sen helpottamiseen. Raportointijärjestelmät ovat viime vuosina muuttuneet yhä helppokäyttöisemmiksi sekä intuitiivisemmiksi. Niiden esitystapoja sekä grafiikkaominaisuuksia on kehitetty samalla. Kehittyneillä raportointivälineillä on raportoinnista tehty vieläkin helppokäyttöisempää sekä tulkitumpaa. Nykypäivänä raportit korostavat poikkeamia esimerkiksi menneen ajanjakson lukuihin tai ennusteisiin. Tällöin raportin käyttäjä voi suoraan huomata raportista osa-alueita, jotka vaativat toimenpiteitä. Nykyään raportointitietoihin on mahdollista päästä sisään esimerkiksi omalla älypuhelimella. Enää ei tarvitse olla oman tietokoneen äärellä ja lukea siitä erilaisia raportteja. (Lahti & Salminen 2014, 183–184.)

4.3 Standardointi talousraportointiin

Taloushallinto sähköistyy kovaa vauhtia. Sen tuomia etuja on paljon, kuten esimerkiksi säästöjen tuottaminen, tehokkuuden lisääminen ja tiedon laadun sekä luotettavuuden paraneminen. Vuonna 2020 tuli voimaan laki, missä hankintayksiköiden ja elinkeinoharjoittajien on pystyttävä vastaanottamaan sähköisiä laskuja. Laki astui voimaan huhtikuussa vuonna 2020. Tämä oli todella iso harppaus kohti taloushallinnon sähköistymistä.

ICT2015 on kehityshanke, joka on aloitettu jo vuonna 2013. Kehityshanke tähtää siihen, että Suomessa pystyttäisiin automatisoimaan talousraportointi. Kehityshanke tähtää siihen, että organisaatiot ja yritykset kykenisivät tulevaisuudessa automatisoimaan viranomaisille lähetettävien tietojen raportoinnin. ICT2015-työryhmän loppuraportista löytyy toimenpide-ehdotus, joka käsittelee standardoitujen talousraporttien vastaanottajarajapinnan rakentamista. Työryhmä on onnistunut laatimaan strategian, minkä avulla pystytään lievittämään äkillisiä rakennemuutoksia, uudistamaan ICT-alaa sekä nopeuttamaan kasvua Suomessa. Raportissa määritellään 21 eri polkua kitkattomaan Suomeen. Kun talousraportointi saavuttaa täyden automaation, saadaan siitä arviolta yli 250 miljoonan euron säästöt vuosittain. (ICT2015; Lahti & Salminen 2014, 171, 175.)

Suomen kaikkien kuntien ja kuntaryhmien tulee vuodesta 2021 eteenpäin raportoida taloustietonsa Valtiokonttorille. Muutos tulee olemaan suuri ja tästä syystä kuntien onkin muutettava heidän toimintatapojaan. Jatkossa käytetään yhteisesti määriteltyjä luokituksia, joita ovat muun muassa, palveluluokitukset, sektoriluokitukset sekä taksonomiot. Automaattiseen raportointiin siirtyminen tukee samalla muita taloushallinnon automatisoimia palveluita, kuten verkkolaskutus, eKuitti sekä kirjanpidon määrittelyt. Hyötyjä Valtiokonttori on listannut paljon. He nostavat tärkeimmäksi tavoitteeksi vähentää talous- ja henkilöstöhallinnon työtaakkaa. Kun uudistus on valmis, antaa se mahdollisuuden kohdistaa resursseja niille kohdealueille, missä niitä eniten tarvitaan. Kun tuloksena on yhdenmukainen, ajantasainen ja luotettava tietopohja, saa tiedon nopeasti päätöksen tueksi ja paljon vähemmällä vaivalla. (Valtiokonttori 2020)

5 Johtopäätökset

Tämän selvityksen tarkoituksena oli selvittää laadullisen selvitysten menetelmien avulla, miten raportointi on kehittynyt yrityksissä? selvityksen aihe oli todella laaja. Jotta selvityksestä saatiin sisällöltään riittävän kattava ja selkeä, jaettiin selvitys kolmeen eri tutkimuskysymykseen, jotka ovat:

1. Mitä taloushallinnon raportointi on?
2. Millaisia raportointityökaluja on kehitetty?
3. Mitkä ovat tulevaisuuden näkymät taloushallinnon raportoinnissa?

Selvityksessä käsiteltiin myös sähköisen raportoinnin tuomia haasteita, kuten miten se on vaikuttanut työpaikkoihin? Selvityksessä onnistuttiin löytämään kaikkiin kolmeen tutkimuskysymykseen kattavat vastaukset. Selvitys toteutui laadullisen selvityksen kriteerien mukaisesti.

Taloushallinnon raportointi on kehittynyt huomattavaa vauhtia aina 1950-luvun puolesta tähän päivään asti. Syy tähän on yksiselitteinen, digitalisaatio. Siitä johtuen organisaatiot eivät voi enää tehdä taloushallinnon raportointia manuaalisesti, sillä datan määrä on nykypäivänä todella valtavaa. Manuaaliseen raportointiin käytetty aika sekä siitä aiheutuvat kustannukset ovat todella suuret. Tästä syystä raportointi tehdään nykypäivänä lähes poikkeuksetta sähköisesti.

Taloushallinnon raportointi jaetaan kahteen osa-alueeseen. Ne ovat ulkoinen raportointi ja sisäinen raportointi. Nämä kaksi eroavat toisistaan paljon. Sisäinen raportointi tuottaa tietoa ja raportteja organisaation johdolle tukemaan heidän päätöksentekoaan. Raporttien ja tiedon avulla pystytään varmistamaan, että päätökset tukevat organisaation strategiaa. Ulkoinen raportointi tuottaa tietoa ulkopuolisille sidosryhmille. Ulkoisten raporttien on täytettävä erilaiset viranomaisvaatimukset ja ne antavat muun muassa sijoittajille luotettavaa tietoa ja näin ollen luovat luottamusta organisaation ja sijoittajan välille.

Digitalisaation myötä taloushallinnon raportoinnin avuksi on kehitetty erilaisia työvälineitä. Niiden ansiosta raporteista saadaan ihmisystävällisiä. Tällä tarkoitetaan sitä, että raporteja on helpompi lukea ja ymmärtää. Erilaisten työvälineiden ansiosta ennen manuaalisesti hoidetut toimenpiteet pystytään nyt ja myös jatkossakin hoitamaan automaattisesti. Selvityksessä esitellään muutama työväline mitä käytetään erikokoisissa yrityksissä ja organisaatioissa.

Excel sopii parhaiten pienten yritysten raportointityövälineeksi. Excelin käyttö vaatii paljon manuaalista työtä. Tästä johtuen suuremmat yritykset käyttävät Excelin lisäksi kehittyneempiä tietoteknisiä raportointityövälineitä. Niiden avulla yritysten on mahdollista käsitellä suuriakin määriä dataa ja analysoida sitä. Näitä ovat esimerkiksi BI-järjestelmät ja Netsuite. BI-järjestelmien avulla yritysten on helpompi nostaa suuristakin data määräistä heidän mielestään mielenkiintoiset poikkeamat esille ja yhdistää dataa eri lähteistä (kuvio 9). Netsuite:n avulla on mahdollista yhdistää talouden toimintoja ja toiminnanohjausjärjestelmää dynaamiseksi kokonaisuudeksi. Selvityksessä tulee ilmi, että mikäli raportoinnista halutaan saada maksimaalinen hyöty irti, täytyy raporttien olla selkeitä, kattavia, helposti luettavia ja niiden on saavuttava oikealle henkilölle lyhyessäkin ajassa.

Taloushallinnon raportoinnin kehittyminen ei ole aina pelkästään positiivinen asia. Moni työpaikka on esimerkiksi kadonnut kokonaan, kun organisaatiot ovat ottaneet käyttöönsä sähköisen raportoinnin. Vaikka osa työpaikoista onkin kadonnut, on raportoinnin kehitys samalla luonut uusia työpaikkoja, kuten ohjelmistokehittäjiä. Kun organisaatio saa automatisoitua jonkun toiminnon mihin on jouduttu ennen käyttämään paljon tunteja, vapautuu näin ollen henkilö tai henkilöt tekemään esimerkiksi analyyttisiä tehtäviä. Johon ei olla vielä kehitetty toimintoa, mikä tekisi sen ihmisen puolesta.

Sähköiseen raportointiin siirtyminen on myös erittäin kallista. Siksi pienet yritykset, joilla on pieni liikevaihto, eivät välttämättä koe tarpeelliseksi siirtyä kokonaan sähköiseen raportointiin, vaan ne laativat osan raporteistaan manuaalisesti. Tässä on kuitenkin huonona puolena se, että inhimillisten virheiden määrä kasvaa huomattavasti.

Tulevaisuudessa organisaatiot hyödyntävät yhä enemmän erilaisia pilvipalveluita raportoinnissa. Pilvipalveluiden avulla dataa on helpompi varastoida. Raportteja on myös helpompi päivittää ja mahdollista käyttää uudelleen. Dataa pystytään myös muokkaamaan helpommin ja siirtämään paikasta toiseen. Toinen puhuttava aihe on tekoälyn hyödyntäminen taloushallinnon raportoinnissa. Vaikka osa organisaatioista käyttääkin jo tekoälyä laatiessaan raportteja, on tekoälyn hyödyntäminen vasta alussa. Esimerkkejä jo käytössä olevista tekoälytoiminnoista ovat chat-botit, digitaaliset assistentit sekä koneoppiminen. Koneoppimisen suurimpia hyötyjä ovat saapuvan tiedon luokittelu ja sen analysointi. Parhaimmillaan organisaatio voi saavuttaa jopa kilpailuedun markkinoilla, mikäli se pystyy reagoimaan markkinoiden muutoksiin hyvin lyhyessä ajassa.

5.1 Selvityksen onnistuminen

Tässä selvityksessä luotettavuutta pyrittiin pitämään yllä käyttämällä mahdollisimman monia eri lähteitä. Lähteet olivat niin kotimaisia kuin kansainvälisiä. Taloushallinnon raportointi on erittäin laajasti käsitelty sekä ajankohtainen aihe, joten lähteitä oli runsaasti saatavilla. Koen, että määrällinen selvitysmenetelmä oli parasvaihtoehto lähteä tekemään tätä työtä.

Selvitys onnistui hyvin. Sain koottua onnistuneesti kattavat vastaukset kolmeen tutkimuskysymykseen ja lisäksi selvitin yrityksille raportoinnista aiheistuneita haittoja. Yhdeksi haasteeksi nousi viimeinen tutkimuskysymys. Koska tutkimuskysymys käsitteli tulevaisuutta koskevaa muutosta, oli siitä vaikea löytää kotimaista aineistoa.

Onnistuin luomaan luotettavan ja kattavan kuvan taloushallinnon raportoinnin kehityksestä. Koen saaneeni erittäin kattavan kuvan taloushallinnon raportoinnista ja varsinkin eri työvälineistä, joita käytetään raportoinnin apuna. Koen, että tästä selvityksestä on itselleni suuresti hyötyä tulevaisuudessa.

5.2 Jatkotutkimusaihe

Jatkotutkimusaiheena pitäisin mielenkiintoisena tekoälyn vaikutusta taloushallinnon raportointiin. Vaikka tekoälyä käytetäänkin jo kohtalaisesti taloushallinnon raportoinnin apuna, on se vielä alkuvaiheessa. Työtäni tehdessä en löytänyt suuremmin asiantuntijoiden artikkeleita tai muuta lähdeaineistoa tekoälyn hyödyntämisestä raportointiin liittyen. Koen, että tekoäly tulee muuttamaan taloushallinnon raportointia huomattavasti ja siksi olisikin erittäin mielenkiintoista saada selville, miten se tulee muokkaamaan raportointia ja kenties tulevaisuuden työpaikkoja.

6 Lähteet

Alhola, Kari ja Lauslahti, Sanna. 2006. Taloutta johtamista varten esimiehille ja asiantuntijoille. Helsinki. Edita Prima Oy.

Axson, David. 2010. Best Practices in Planning and Performance Management: Radically Rethinking Management for a Volatile World. 3. edition. New Jersey. John Wiley & Sons.

Beaver, William.H. 1998. Financial reporting and accounting revolution. Upper Saddle River, New Jersey 07458. Prentice Hall.

Bourne, Mike. Franco, Monica. ja Wilkes, John. 2003. Corporate Performance Management. Measuring Business Excellence. Vol. 7, nro 2.

Raportoinnin ohjeet XBRL. Finanssivalvonta 2018. <https://www.finanssivalvonta.fi/raportointi/raportointikokonaisuudet/taloudellisen-tilan-ja-riskien-raportointi/raportoinnin-ohjeet/xbrl>. Luettu 7. 3. 2021.

Haresoftware.com. 2008. Haresoftware - The History of Excel. <http://www.haresoftware.com/ExcelHistory>. Luettu 16.2. 2021.

ICT2015 -Raportti. <https://tem.fi/documents/1410877/2864661/21%20polkua%20kitkatto-maan%20Suomeen%2004032013.pdf/>. Luettu 1.4. 2021.

J.E. Boritz, W.G. No / Journal of Accounting and Public Policy 24 (2005).

Kaarlejärvi, Sanna & Salminen, Tero 2018. Älykäs taloushallinto – Automaation aika. Alma Talent Oy.

<https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BADBEXDTEB#>.
Luettu 5.3.2021

Lahti, Sanna & Salminen, Tero 2014. Digitaalinen taloushallinto. Talentum, Helsinki.

<https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BAEBDXCTDG#>.
Luettu 12.3.2021

Mäkinen, L ja Vuorio, B. 2002. Taloushallinnon nettivallankumous. Helsinki. Kauppakaari.

Niemi, P., 2018. Sisäinen tarkastus käytännössä. Alma Talent Oy.

<https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BAXBXATEBEED#>.

Luettu 2.3.2021

Mikä on NetSuite ja miksi se on monen kansainvälisen yrityksen valinta? <https://staria.com/fi/blogi/mika-netsuite/>. Luettu 3.4. 2021.

Taloushallinnon tulevaisuuden trendit. https://campaigns.finago.com/hubfs/Ladattavat_materiaalit/taloushallinnon%20tulevaisuuden%20trendit.pdf. Luettu 2. 2.2021.

Valtiokonttori. 2021. Talousraportoinnin automatisointi - miksi ja miten? - Valtiokonttori. https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/julkishallinnon-palvelut/kuntatalouden-palvelut/talousraportoinnin-automatisointi-miksi-ja-miten/#yleista_hyodyt. Luettu 4.4. 2021.

Vilkkumaa, M. 2005. Talouden apuvälineet johdolle. Yrityskirja Oy. Jyväskylä.

